

ски език. Ето заглавията: „Женският избор“, „Канарейка“ (в текста погрешно „Каранейка“, с. 20), „Мудрий наставник“, „Персики“, „Жизнь и смърт“, „Олтарь для жертвы“, „Соя и смърт“, „Червячок“. Една немаловажна подробност, установена от проф. Леков: „За разлика от останалите ръководни учебници на Чинтулов съставената от него руска христоматия не е преписвана изцяло от учениците му. В началото на учебната година той им предоставя само нейната първа част, т. е. руския текст на разказчетата, които те преписват. Преводът на тези разказчета, както личи от поправките в българския текст, е осъществен по-късно — в часовете по руски език. В зависимост от това разглеждането им трябва да бъде съобразено със задачите, които в конкретния случай си поставя Чинтулов не само като творец, но преди всичко като педагог“ (к. м., Х. Д., с. 20).

Тая бележка е от принципен характер. Авторът предпазва от увлечения всеки историк на българския или руския език, който тепърва и подробно ще изучава издирените текстове.

Друг, не по-малко важен извод на публикатора: чрез подбора на разказчетата Чинтулов директно насочва своите питомци към определени битови, нравствени и социални въпроси на деня; съзнателно се старее с усвояването на

чуждия език те да формират у себе си нови, напредничави представи за обществен морал и етика. „Контактът с живото руско слово му дава повод да говори с увлечение за велики руски писатели и творби, да приобщава възпитаниците си към богатата славянска литература и култура“, обобщава Леков (с. 21).

И така — макар да става въпрос за издирени неизвестни (но предполагаеми) ръководни учебници на Добри Чинтулов, преписвани на ръка от неговите ученици, макар тия учебници помагала да имат компилативен характер, тяхната находка е с изключително значение. Пред съвременния читател се възправя един нов и непознат Чинтулов — вече педагог, ерудирани литератор, преводач от руски и френски, и най-главното — наш пръв теоретик на новобългарския художествен превод.

Текстовете на Чинтуловите учебници, издирени, проучени и подготвени за печат (последното е свършено отлично), правят труда твърде ценен. Към него несъмнено ще прогледат ръка мнзина други учени — лингвисти, педагози, математици, в това число и историците на българското училищно пееие. А това също е доказателство за собствения лик на проф. Дочо Леков като културолог.

Христо Дудевски

Хроника

ПЪРВА НАЦИОНАЛНА КОНФЕРЕНЦИЯ ПО ИСТОРИЧЕСКА ПОЕТИКА

За историческа поетика у нас се заговори още преди повече от десет години, когато в центъра на литературоведските дискусии стоеше проблемът за методологическата и практическата подготовка на новата многотомна история на литературата. И още тук, в това наглед странично обстоятелство, откриваме цял един комплекс от проблеми, които като че ли многократно надхвърлят собствените граници на историческата поетика като литературоведска дисциплина. Преди всичко това е въпросът за методологията на литературната история. Все още са живи в съзнанието ни споровете отпреди петнадесетина години за това, какво трябва да представлява новата литературна история, споровете и противоречията, които обаче бяха единодушни в едно — новата литературна история трябва да има своя концепция не само по отношение на материала, който обхваща, но и за начина, по който ще го анализира, организира и тълкува. Преодоляването на „външния“ подход, който изследваше

преди всичко обстоятелствата около възникването и битуването на литературните произведения, не можеше да намери своята алтернатива в един предимно иманентен подход, защото плюсовете и минусите на иманентизма вече бяха ясни и литературознанието търсеше свой собствен начин да разгледа литературното развитие като своеобразен, притежаващ своя логика, мяра и вътрешни закономерности процес, но обусловен и ситуиран в общото общество, културно и духовно развитие на нацията. Задача, която, както показаха тогавашните спорове, никак не беше лесна за разрешаване. (Изпреварвайки хода на събитията, ще кажа, че и днес не е по-лесна.) В тази атмосфера се заговори отново за „историческа поетика“ — понятие, заимствувано от Веселовски, с което литературознанието се стремеше да назове онези свои занимания, които водеха към проследяването на същностни процеси в развитието на литературата като строеж, изказ и въздействие, които процеси дото-

гава не бяха оставили трайна следа в литературоведските занимания, но чиято стойност, а оттам и стойността на заниманията с проучванията им вече се разбираха от всички.

Но, както се казва, времето тече, а заедно с него се променят и обстоятелствата на литературоведската ситуация. Това, разбира се, става най-вече с помощта на самото литературознание, защото в рамките на този период засиленият интерес към проблематиката на историческата поезика доведе до създаването на множество изследвания, посветени на отделни етапи от развитието на българската поезика, които заедно с безспорните си резултати донесоха и нови проблеми за разрешаване. Преди всичко самото разбиране за историческата поезика загуби своята безвъпросна яснота, започна да се усеща необходимост от уточняване на нейния предмет, метод, граници и възможности, отношението ѝ към другите аспекти на литературната история, задачите, които тя трябва да изпълнява както при изучаването на литературната история, така и като своеобразна културна дейност и т. н. Умножавайки постиженията си, историческата поезика умножаваше и нерешените си въпроси, но в същото време постепенно достигаше и онзи праг на зрелост, когато вече беше възможно да се постави въпросът за едно по-цялостно и систематично изследване както на методологическите проблеми, свързани с появата и съществуването ѝ като особена литературоведска дисциплина (не е излишен въпросът за това, доколко тя е отделна литературоведска дисциплина и доколко е особен аспект на изследванията по литературна история). Ето как се стигна до организиране на преломен колектив, чийто организатор е секцията по теория на литературата в Института за литература, който да координира, систематизира и организира усилията на съвременното ни литературознание в тази област. Проблемният колектив и приел една първа петгодишна програма, с която се цели да се поставят основите на едно систематично изследване на историческата поезика на българската литература, основи, които трябва да включват едно уточняване на методологията на изследванията, очертаване на проблемните ситуации в развитието на българската литература, както и поставяне на въпросите за различните аспекти на литературния процес — литература и култура, структурни и формални особености на литературата, литература и възприятие.

Първата крачка в изпълнението на тази програма беше проведената от 24 до 26 февруари 1988 г. в Банка Първа национална конференция по историческа поезика, посветена на дискусии по основните методологически проблеми на историческата поезика като особена литературоведска дисциплина. Програмата на конференцията беше организирана по принципа от частното към общото, като най-напред бяха подложени на дискусия някои отделни аспекти от изследванията по историческа поезика, а след това бяха разисквани въпросите, свързани с историческата поезика

като собствени възможности, произтичащи от нейните задачи, предмет, а също така и от собствената логика на развитието на поезиката като наука в различните етапи на развитието на литературознанието.

Като общ увод в работата на конференцията беше представена работата на проф. Тончо Жечев „Увод в историческата поезика на новата българска литература“, в която авторът прави преглед на основните проблеми, които трябва да реши литературознанието по отношение на съвременния строеж на литературните форми. Според автора основните проблемни полета в развитието на нашата литература се очертават в границите от Вазов до Лилев, където се извършват всички съществени трансформации и се генерират основните модели на българската литература. Основното в подхода на автора е стремежът да се видят в единство различните аспекти на литературата — културен, психологически и структурен, да се постигне тяхната взаимообусловеност, но също така и нееднообразност, противоречията, откривани във взаимното им обогатяване и развитие. Поради отсъствието на автора обаче, а също така и поради важността на проблемите, които той поставя, дискусията беше отложена за специално заседание на колектива.

Първото заседание на конференцията беше посветено на проблемите на интертекстуалността като обект на историческата поезика. Водещи дискусията бяха Н. Георгиев, Р. Коларов, К. Протохристова и М. Неделчев, в чийто експозета беше поставен въпросът за вътрешните закономерности и противоречия на анализа на междутекстовите връзки в развитието на литературния процес. Дискутиран беше въпросът, докде в дълбочина трябва да стига междутекстовият анализ, дали са еднородни преднамерените и непреднамерените междутекстови сближавания и еднакви ли са резултатите в културата, които се постигат при тяхното наличие и пр. На фона на общотеретичните проблеми интерес събуди експозето на М. Неделчев, който разработи конкретната идея за един от най-същностните междутекстови комплекси в българската литература, който беше наречен от автора „национален митопоетически текст“. В дискусията беше отбелязана приносната значимост на изследванията, но в същото време беше поставен под въпрос характерът на определения междутекстов комплекс като „текст“.

На второто заседание беше разискван въпросът за изследванията в областта на езика на художествената литература. Бяха изнесени експозета от Е. Мутафов, В. Панайотов и С. Казакова, Я. Милчаков, Р. Кунчева, В. Русева, които засегнаха различни аспекти на проблема: Е. Мутафов говори за основите на българската словесност като самобитен организъм, организиран от първобългарското начало, В. Панайотов и С. Казакова — за проявата на един митологичен генотип в българската литература от средновековието до наши дни. Я. Милчаков и Р. Кунчева засегнаха някои основни методологически проблеми при

изучаването на стиховата организация от историческата поетика, В. Русева говори за някои стилистични проблеми при изучаването на езика на художествената литература. Особен интерес предизвика докладът на Р. Кунчева, в който беше демонстриран принципно нов подход към анализа на стиховедската проблематика, с помощта на който могат да се анализират връзките на стиховата организация с другите равнища на литературната творба, включително, както беше демонстрирано, с идейната концепция на авторския художествен свят.

Третото заседание беше посветено на жанровите проблеми на историческата поетика. То беше водено от А. Панов, В. Стефанов и С. Сивриев и премина като обща дискусия по проблемите, които представя анализът на жанровото развитие като възможност да се реконструира адекватно художествения процес. Бяха изтъкнати някои принципно нови постановки в световната жанрова теория, които поставят традиционния за историческата поетика проблем за възникването и развитието на жанровете в нова светлина и позволяват да се постигне по-задълбочено разбиране на същностните механизми в цялостното битие на литературата. Въобще и за трите заседания, посветени на отделните аспекти на историческата поетика, се прояви една и съща тенденция — привидно частните въпроси, свързани с определени страни от строежа на литературата, да се разглеждат през призмата на цялостния комплекс на литературата и художествения механизъм — една тенденция, коренно противоположна на стремежите отпреди десет-петнадесет години да се разглеждат отделните аспекти обособено с цел по-пълното проникване в тяхната същност. Тази промяна на гледната точка говори за наличието на един принципно нов етап от развитието на литературознанието, което вече може да си позволи да изгражда синтетични модели, опиращи се на аналитичните проучвания.

Вторият ден на конференцията беше открит с дискусия по проблемите на модернизма — едно от най-проблематичните явления в българската литература. Дискусията беше водена от Д. Аврамов, А. Йорданов и Е. Сугарев. За разлика от разпространените общотеоретичски разсъждения за модернизма, тук бяха поставени конкретни проблеми от структурното изграждане на литературата на българския модернизъм.

Следващите заседания на конференцията бяха посветени на основните методологически проблеми на историческата поетика. Док.

С. Елефтеров говори за предмета и задачите на историческата поетика като научна дисциплина, а проф. Б. Ничев — за основните процеси при възникването на новата българска литература, които трябва да застанат в центъра на изследванията по историческа поетика. Остра дискусия възникна около поставените от Б. Ничев още преди петнадесет години проблеми за преминаването на българската и южнославянската словесност от фолклор към литература.

На заседанието, водено от С. Зарева, А. Кьосев и К. Тенев, беше дискутиран въпросът за историческата поетика като особена литературоведска конструкция. Бяха анализирани различни подходи на историческата поетика — генетично-ретроспективен, проспективен, семиотичен, функционален, културно-моделиращ. Бяха поставени остро някои от методологическите противоречия при определянето на взаимоотношенията между задачите на историческата поетика и историята на литературата.

Заседанието, водено от Б. Богданов и Кр. Станчев, с което беше открит третият ден на конференцията, беше посветено на методологически въпроси, поставени от началните етапи на европейската и българската поетика. Б. Богданов анализира различните отношения между художествения механизъм, характерен за определена епоха, и възможностите на описващата го поетика върху примера на поетиката на Аристотел. Беше поставен и въпросът за отношението между различните видове поетика — нормативна, теоретическа, генетична, историческа и функционално-историческа, като авторът обоснова пристрастието си към последната. Кр. Станчев постави някои основни проблеми по методологията на изучаването на историческия процес през средновековието. В дискусията беше акцентувано на същностните проблеми, които поставя пред литературознанието схващането за диференцирането на различните художествени механизми, дошло на смяна на непрецизираната обща представа за литературата.

Последното заседание на конференцията беше ръководено от проф. А. Натев и беше посветено на организационни въпроси за работата на проблемния колектив. Беше избрана и тема за следващата година — „Проблемни ситуации в развитието на българската литература“, — с която да започнат конкретните изследвания на литературния процес.

Александър Панов

SOMMAIRE

Ghéorghii Gatchev (Moscou) — Les images nationales du monde	3
Iordan Zapryanov — Sofronii et l'Europe	30
Siméon Ianev — La parodie en tant qu'attitude esthétique envers le monde	39
Anghel Malinov — Ironie et polyvalence esthétique dans la poésie lyrique contemporaine	58
Sider Florin — Réflexions sur la traduction d'un petit poème (Goethe et ses traducteurs)	69
Entcho Moutafov — Du mythe jusqu'à l'expérience et inversement (Le système critique de Nortrap Fray)	90
<i>Communications scientifiques</i>	
Nicolas Mladénov — Souvenir sur Athanase Daltchev	103
Tsvétanka Nédel tchéva — Documents non publiés à propos de la famille d'Ivan Vazov	119
<i>A travers la pensée esthétique mondiale</i>	
Karel Capek — Deux essais (traduit par St. Bochnakov)	124
<i>A travers la presse étrangère</i>	
Lu dans les revues littéraires d'Allemagne fédérale, d'Autriche et du Mexique	140
<i>Recue</i>	
Ivan Spassov — Etude fondamentale de la poésie contemporaine („La poésie bulgare contemporaine“ par Constantin Elenkov)	145
Nikita Nankov — Stoyan Mikhaïlovski dans l'optique de l'étude comparée („Stoyan Mikhaïlovski et la pensée et la littérature philosophique française“ par Svetla Goulyachka-Balkanska)	147
Christo Doudevski — „Les manuels manuscrits de Dobri Tchintoulov, découverts, analysés et préparés pour l'impression par Dotcho Lékov“	149
<i>Chronique</i>	
Alexandre Panov — Premier colloque national sur la poésie historique	150

СП. „ЛИТЕРАТУРНА МИСЪЛ“ ПРИЕМА ЗА ПУБЛИКУВАНЕ СТАТИИ С ОБЕМ
ДО 40 СТАНДАРТНИ МАШИНОПИСНИ СТРАНИЦИ — 30 РЕДА ПО 65 ЗНАКА,
В ДВА МАШИНОПИСНИ ЕКЗЕМПЛЯРА (ИЛИ ОРИГИНАЛ И КСЕРОКОПИЕ).
АВТОРИТЕ ДА ПОСОЧВАТ ТРИТЕ ИМЕНА, АДРЕСА И ТЕЛЕФОНА СИ.
РЪКОПИСИ, КОИТО НЕ ОТГОВАРЯТ НА ТЕЗИ ИЗИСКВАНИЯ, НЕ СЕ РАЗГЛЕЖДАТ
ОТ РЕДКОЛЕГИЯТА

Адрес на редакцията: сп. „Литературна мисъл“, ул. „Чапаев“ 52, бл. 17, 1113 София, тел. 71—31
(вътр. 39—94)

© Институт за литература
при БАН
1988
с/о Jusaator, Sofia

Технически редактор *К. Иванова*

Коректори *И. Коева и А. Рогачева*

Дадена за набор на 25. III. 1988 г. Подписана за печат на 15. VII. 1988 г. Формат 70/100/16
Печатни коли 9,50 Издателски коли 12,31 Тираж 1720 Изд. индекс 11745
Годишен абонамент 12 лв. Излязла от печат на 20. VII. 1988 г. Отделна книжка 1,30 лв.

Печатница на Издателството на Българската академия на науките
1113 София, ул. „Акад. Г. Бончев“, бл. 6
Поръчка № 199